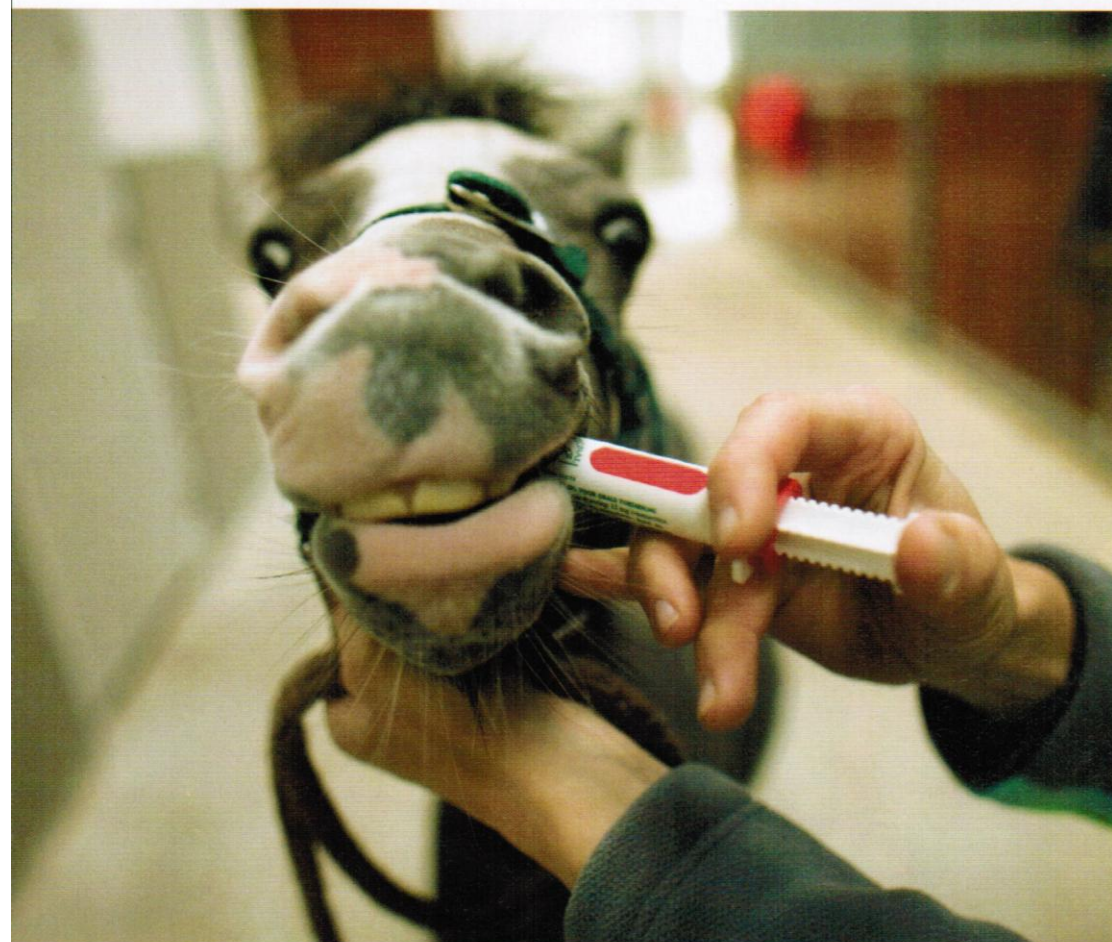

WERK RESISTENTIE NIET IN DE HAND

Wormen anders aanpakken

Wat betreft wormbestrijding deden we het jarenlang niet goed. Met de beste bedoelingen overigens, maar onderzoek wijst uit dat het consequent iedere zes of acht weken gebruiken van een wormenkuur helemaal niet goed is. Het werkt resistentie in de hand en er zijn geen nieuwe middelen die wel effectief zijn.

Is het vijf voor twaalf op het gebied van wormbestrijding? Ja en nee, zeggen deskundigen. Eén van hen is dr. Wicher Holland, veterinaire parasitoloog. Hij legt uit dat het probleem weliswaar niet moet worden onderschat, maar dat de situatie in Nederland nog enigszins meevalt ten opzichte van die in andere landen. „Er zijn verschillende soorten wormen die schadelijk zijn voor een paard. De bloedwormen zijn eigenlijk de vervelendste, omdat de larven daarvan zich inkapselen in de darmwand en daar lang kunnen blijven zitten. Je kunt je voorstellen hoe zo'n darmwand er dan uitziet. Er zijn ook soorten waarvan de larven via de bloedbaan naar de hartslagader kruipen en daar problemen veroorzaken. Die ingekapselde larven bereik je niet met bestrijdingsmiddelen. Althans, niet volledig.” Holland legt uit dat parasieten en paarden altijd in een soort evenwicht hebben geleefd voordat de mens zich ermee ging bemoeien. Gezonde, volwassen paarden hebben ook een bepaalde weerstand tegen wormen. Problemen ontstonden pas vanaf het moment dat veel paarden bij elkaar werden gehouden op een klein stuk grond. „We hebben de neiging om ons altijd te richten op het paard als het over wormen gaat. Verhoudingsgewijs zit daar slechts 1 procent van de besmetting. De overige 99 procent zit 's zomers in de wei. Daar is weinig aandacht voor. We doen er alles aan om een

paard zo wormvrij mogelijk te krijgen en sturen hem dan vervolgens een zwaar besmet weiland in."

ONDERDOSERING

Er zijn grofweg drie middelen die tegen rondwormbesmetting worden ingezet. Middelen met benzimidazoles als bestanddeel zijn vrijwel niet meer werkzaam. Pasta's met pyrantel worden gebruikt om volwassen bloedwormen aan te pakken, maar die zijn daar steeds vaker resistent tegen. Vervolgens werd veel verwacht van de ingrediënten ivermectine en moxidectine, middelen die zowel de volwassen bloedwormen als de larven en ook in lichte mate de ingekapselde larven aanpakken. Holland: „Er zijn altijd wel een paar resistente wormen, waar geen enkel middel tegen helpt. Door regelmatige ontworming dood je de populatie die gevoelig is. Niet iedere worm gaat dus dood en er blijven steeds meer resistente parasieten achter, die zich voortplanten. Op een gegeven moment zit de omgeving vol met een compleet resistente populatie." Een ander probleem van de ontworming tegen alle soorten, zoals die de afgelopen tien tot twintig jaar gangbaar was, is de dosering. Veel spuiten met pasta's zijn gebaseerd op een paard van 600 kilo of minder. Een beetje KWPN'er weegt al snel een stuk meer. Holland: „Door onderdosering gaan de wormen niet allemaal dood en wen je ze als het ware aan het middel. Dat gebeurt bijvoorbeeld ook als een paard een deel van de pasta uitspuugt." Als je weet dat de hoeveelheid werkzame stof voor ontworming van een paard van 700 kilo slechts twee theelepeltjes is, dan kan je je voorstellen dat iedere kwak pasta die uit de mond valt een hoeveelheid middel bevat voor enkele honderden kilo's paard. Morsen leidt dus tot een halve ontworming of minder.

MESTONDERZOEK

Het is beter om alleen te ontwormen wanneer dat nodig is. De laatste tijd gaan steeds meer paardenhouders daarom over tot mestonderzoek. Sommige dierenartsenpraktijken doen dat onderzoek zelf; het is ook mogelijk om mestmonsters per post naar de GD in Deventer of enkele andere gespecialiseerde laboratoria te sturen. „Een goed begin", vindt Holland. „Je moet je wel realiseren dat dan de uitgescheiden wormeieren worden geteld. Het zegt dus niet precies hoeveel wormen er nog in je paard zitten. Ook al heb je een negatieve eitelling, dan kan je paard nog steeds wormen hebben." Bloedonderzoek dan? „Dat is geschikt om een diagnose te ondersteunen, niet om daarmee een besmetting te duiden.

De combinatie van mest- en bloedonderzoek geeft de meeste informatie. Mestonderzoek zegt wat over de eitjes en dus over de aanwezigheid van volwassen wormen. Bloedonderzoek kan de larfjes aantonen die zich innestelen in het slijmvlies."

Omdat het ingewikkelder is dan simpelweg een bestrijdingsmiddel toedienen, vindt Bram van Schaik, dierenarts bij de GD, ontworming een taak voor de dierenarts. „Die kan alle factoren rondom het desbetreffende paard, zoals samenstelling van het koppel, de ziektegeschiedenis en de beweidingsgeschiedenis meenemen in de beoordeling en een gericht advies geven. Dat zal van geval tot geval verschillen." Hij beseft dat het lastig wordt om paardeneigenaren ervan te overtuigen dat het voortaan anders moet, nadat jarenlang de wormenspuiten zijn gepromoot. „Het is natuurlijk ook lekker makkelijk, zo'n spuit erin en klaar. Nu wordt er veel meer van eigenaren verwacht om de kans op wormbesmetting te verkleinen. Het is wel noodzakelijk. Anders is het niet onmogelijk dat over tien tot vijftien jaar alle wormen resistent zijn tegen de middelen die we hebben, terwijl er nog geen nieuwe werkzame stoffen zijn."

GERICHTE AANPAK

Om uit te zoeken hoe het er nu werkelijk voor staat heeft farmaceut Virbac de GD onderzoek laten doen naar de effectiviteit van de stof ivermectine. Daarvoor werden 70 paardenbedrijven in Nederland bezocht. Daar werd geen noemenswaardige resistentie tegen het middel aangetroffen. „Dat wil nog niet zeggen dat het allemaal meevalt", waarschuwt Holland. „De periode tussen behandeling en het opnieuw verschijnen van eieren in de mest zegt iets over toenemende resistentie. En we zien in de ons omringende landen dat die tijd korter wordt."

Wat is dan nu de beste aanpak? Holland: „Door minder te ontwormen vertraagt de ontwikkeling van resistentie. Als paarden geen wormeieren uitscheiden, besmetten ze de wei niet en is eigenlijk geen behandeling nodig. Een paar eitjes zijn niet erg; een beetje blootstelling kweekt en onderhoudt de weerstand. En als dat eitjes van niet-resistente stammen zijn, dan verdunt dat de hoeveelheid resistente wormen in de weide, dus dat is ook gunstig. Het blijkt dat slechts één op de vijf volwassen paarden zoveel eitjes uitscheidt dat behandeling nodig is. Zo'n 80 procent van de paarden hoeft niet te worden ontwormd. Minder behandelen kan dus echt. Zijn er gezondheidsproblemen of is de eitelling hoog, bestrijd dan gericht en geef genoeg. Daarbij

hebben middelen met ivermectine de voorkeur in het graasseizoen, terwijl ik moxidectine zou aanraden bij jonge paarden in het najaar. Dus alleen als er besmetting is aangetoond, niet uit voorzorg." Daarnaast is het belangrijk om de weide wormvrij te houden. Mest verwijderen van het land blijkt enorm effectief. Daarnaast is het afwisselend laten begrazen van paardenweiden met koeien of schapen ook een aanrader, net als hooien of bloten (het gras dat het vee niet eet afmaaien). „Maar dan alleen met droog, warm weer. Doe je dit in een natte periode, dan smeert je alles uit tot één grote besmette plek." 🐾

www.gddeventer.com

LEZERSAANBIEDING

De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) ontwikkelde, in samenwerking met voraanstaande dierenartsen, het GD Horse care gezondheidspakket. Een compleet pakket waarmee je jaarlijks de gezondheid van je paard op eenvoudige en snelle wijze kunt controleren. Als je het GD Horse care gezondheidspakket bestelt, krijg je alle materialen die je nodig hebt voor het nemen van een mest- en bloedmonster (je dierenarts kan het bloed afnemen), een persoonlijke pas met een unieke klantcode, een magazine en tweemaal per jaar een digitale nieuwsbrief. Zo weet je hoe gezond je paard is. Speciaal voor lezers heeft Bit een leuke aanbieding. Surf naar www.horses.nl/lezersaanbieding voor meer informatie over het GD Horse care gezondheidspakket en de aanbieding!